EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2025 06 03
COM(2025) 265 final

2025/0136 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

dėl Europos Tarybos pagrindų konvencijos dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės sudarymo Europos Sąjungos vardu

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

(1) PASIŪLYMO APLINKYBĖS

- **Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai**

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės (toliau – DI aktas)[1], – pirmasis Sąjungos priimtas išsamus reglamentas dėl dirbtinio intelekto (toliau – DI), kuriuo nustatomas pasaulinis standartas. DI aktu (jis įsigaliojo 2024 m. rugpjūčio 1 d.) visiškai suderinamos DI sistemų pateikimo rinkai, pradėjimo naudoti ir naudojimo valstybėse narėse taisyklės[2], siekiant skatinti inovacijas ir įsisavinti patikimą DI ir kartu užtikrinant sveikatos, saugumo ir pagrindinių teisių apsaugą, įskaitant demokratijos, teisės viršenybės ir aplinkos apsaugą.

Pripažindamos tarpvalstybinį DI pobūdį ir tarptautinio bendradarbiavimo poreikį siekiant įveikti šių technologijų keliamus bendrus iššūkius, daugiau pastangų reguliuoti DI įdėjo ir įvairios tarptautinės organizacijos, įskaitant Europos Tarybą.

Tam, kad būtų pašalintas pavojus, kurį DI gali kelti žmogaus teisėms, demokratijai ir teisės viršenybei, 2022 m. birželio–2024 m. kovo mėn. Europos Tarybos Dirbtinio intelekto komitetas (CAI)[3] parengė teisiškai privalomą pagrindų konvenciją (toliau – Konvencija).

2024 m. gegužės 17 d. Europos Tarybos Ministrų Komitetas Konvencijos tekstą[4] priėmė, susitarė Konvenciją pateikti pasirašyti 2024 m. rugsėjo 5 d. Vilniuje (Lietuva) ir paragino Europos Tarybos narius, kitas ją rengiant dalyvavusias trečiąsias valstybes ir Sąjungą apsvarstyti galimybę ta proga ją pasirašyti, kartu primindamas, kad prie Konvencijos gali prisijungti ir kitos narėmis nesančios valstybės[5].

2024 m. rugpjūčio 28 d. Tarybai priėmus Sprendimą (ES) 2024/2218 dėl Europos Tarybos pagrindų konvencijos dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės pasirašymo Europos Sąjungos vardu[6], 2024 m. rugsėjo 5 d. Sąjunga Konvenciją pasirašė. Ta proga Konvenciją taip pat pasirašė Andora, Gruzija, Islandija, Izraelis, Jungtinė Karalystė, Jungtinės Amerikos Valstijos, Juodkalnija, Moldovos Respublika, Norvegija ir San Marinas. Ją bet kuriuo metu gali pasirašyti kitos Europos Tarybos narės ir narėmis nesančios, bet ją rengiant dalyvavusios valstybės. Šiai Konvencijai įsigaliojus, Europos Tarybos Ministrų Komitetas, laikydamasis Konvencijos 31 straipsnyje nustatytos tvarkos, gali pakviesti prie šios Konvencijos prisijungti bet kurią Europos Tarybos nare nesančią valstybę, kuri rengiant šią Konvenciją nedalyvavo.

Atsižvelgiant į tai, šio pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo tikslas – pradėti Konvencijos sudarymo Sąjungos vardu procesą Tarybos sprendime 2024/2218, kuriuo suteikiami įgaliojimai ją pasirašyti, išdėstytomis sąlygomis. Pirmojo tarptautinio susitarimo dėl DI

---

1 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 ir (ES) 2019/2144 ir direktyvos 2014/90/ES, (ES) 2016/797 ir (ES) 2020/1828, (Dirbtinio intelekto aktas).

2 DI akto 1 ir 8 konstatuojamosios dalys.

3 Sprendimas dėl CAI darbo 132-ojoje Ministrų Komiteto sesijoje. Tolesnė veikla, CM/Inf(2022)20, DD(2022)245.

4 Europos Tarybos pagrindų konvencija dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės, Vilnius, 2024 m. rugsėjo 5 d., CETS 225.

5 CM/Del/Dec(2024)133/4.

6 2024 m. rugpjūčio 28 d. Tarybos sprendimas (ES) 2024/2218 dėl Europos Tarybos pagrindų konvencijos dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės pasirašymo Europos Sąjungos vardu, ST/12385/2024/INIT, OL L, 2024/2218.

sudarymas suteikia Sąjungai vertingą galimybę puoselėti bendrą požiūrį į DI reguliavimą tarptautiniu lygmeniu ir sukurti bendradarbiavimo su Europos Tarybos narėmis ir trečiosiomis valstybėmis, kurios tampa Konvencijos Šalimis, sistemą.

- **Konvencijos turinys**

Konvencijos tikslas – užtikrinti, kad per DI sistemų gyvavimo ciklą vykdoma veikla visiškai derėtų su žmogaus teisėmis, demokratija ir teisės viršenybe.

Konvencijos Šalys ją turės įgyvendinti taikydamos atitinkamas teisines, administracines ar kitas priemones Konvencijos nuostatoms įgyvendinti ir laikydamosi jų įvedimo pakopomis ir diferencijavimo principo, priklausomai nuo neigiamo poveikio masto ir tikimybės. Konvencija turėtų būti įgyvendinama Sąjungoje tik DI aktu, kuriuo visiškai suderinamos DI sistemų pateikimo rinkai, pradėjimo naudoti ir naudojimo taisyklės, ir, kai taikytina, kitu atitinkamu Sąjungos *acquis*.

Laikantis diferencijavimo principo, Konvencija taikoma DI sistemoms, galinčioms pažeisti žmogaus teises, demokratiją ir teisės viršenybę. Konvencijoje numatyti principai ir pareigos bus taikomi per DI sistemų gyvavimo ciklą valdžios institucijų arba jų vardu veikiančių privačiųjų subjektų vykdomai veiklai. Kalbant apie privatųjį sektorių, Šalys privalo mažinti per DI sistemų gyvavimo ciklą privačiųjų subjektų vykdomos veiklos keliamą riziką ir poveikį, atsižvelgdamos į Konvencijos objektą ir tikslą, tačiau gali pasirinkti, ar taikyti Konvencijoje nustatytas pareigas, ar imtis kitų tinkamų priemonių. Kaip šio pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo priedas pateikiamas deklaracijos projektas, kuriuo Sąjunga DI aktu ir kitu atitinkamu Sąjungos *acquis* įpareigojama taikyti Konvencijos II–VI skyriuose nustatytus principus ir pareigas privačiųjų subjektų, pateikiančių rinkai, pradedančių naudoti ir naudojančių DI sistemas Sąjungoje, veiklai.

Su nacionaliniu saugumu susijusi DI veikla į Konvencijos taikymo sritį nepatenka su sąlyga, kad bet kuriuo atveju ji vykdoma laikantis taikytinos tarptautinės žmogaus teisių teisės ir gerbiant demokratines institucijas bei procesus. Konvencija taip pat netaikoma mokslinių tyrimų ir plėtros veiklai, susijusiai su dar neparengtomis naudoti DI sistemomis, išskyrus atvejus, kai bandymai ar panaši veikla gali pažeisti žmogaus teises, demokratiją ir teisės viršenybę. Pagal Europos Tarybos statutą, su nacionaline gynyba susiję klausimai į Konvencijos taikymo sritį nepatenka.

Konvencijoje taip pat nustatyti bendrieji įpareigojimai ir pagrindiniai principai, įskaitant žmogaus orumo ir asmens savarankiškumo apsaugą, taip pat lygybės ir nediskriminavimo siekimą. Be to, ja įpareigojama gerbti privatumą, apsaugoti asmens duomenis ir garantuoti skaidrumą ir priežiūrą, kad būtų užtikrinta atskaitomybė ir atsakomybė. Vienas iš principų – užtikrinti saugias inovacijas ir eksperimentus kontroliuojamojoje aplinkoje.

Specialiame teisių gynimo priemonių skyriuje taip pat numatytas priemonių rinkinys, kuriuo siekiama užtikrinti prieinamas ir veiksmingas teisių gynimo priemones, kai per DI sistemų gyvavimo ciklą vykdant veiklą padaroma žmogaus teisių pažeidimų. Jame taip pat išvardytos veiksmingos asmenų, kurių teises stipriai paveikė DI sistemų naudojimas, procedūrinės garantijos ir apsaugos priemonės. Be to, asmenims turėtų būti pranešama, kad jie sąveikauja su DI sistema, o ne su žmogumi.

Į Konvenciją taip pat įtrauktas skyrius, skirtas rizikos ir neigiamo poveikio vertinimo ir mažinimo priemonėms, kurios turi būti įgyvendinamos reguliariai, siekiant nustatyti faktinį ir galimą poveikį žmogaus teisėms, demokratijai ir teisės viršenybei ir imtis tinkamų prevencijos ir mažinimo priemonių.

Be to, Konvencijoje nustatyta, kad Šalys turėtų įvertinti, ar reikia nustatyti draudimus arba moratoriumus tam tikroms DI sistemų prietaikoms, kurios laikomos nesuderinamomis su pagarba žmogaus teisėms, demokratijos veikimu ar teisės viršenybe.

Konvencijoje numatomas Šalių konferencijos, sudarytos iš jų atstovų, kurie periodiškai konsultuosis, kad sudarytų palankias sąlygas veiksmingai naudoti ir įgyvendinti Konvenciją, tolesnės veiklos mechanizmas.

Kad būtų pasiektas Konvencijos tikslas, joje taip pat numatomas Konvencijos Šalių tarptautinio tarpusavio bendradarbiavimo ir bendradarbiavimo su trečiosiomis valstybėmis bei atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais mechanizmas.

Be to, kiekviena Šalis nacionaliniu lygmeniu turėtų nustatyti arba paskirti vieną ar daugiau veiksmingų mechanizmų, skirtų prižiūrėti, kaip Šalys vykdo Konvencijoje nustatytus įpareigojimus.

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Konvencijoje nustatomi DI akto tikslus visiškai atitinkantys ir su jais derantys bendrieji žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės apsaugos principai ir pareigos, taip pat išsamūs DI sistemų reikalavimai ir tokių sistemų tiekėjų bei diegėjų pareigos.

Konvencijoje pateikiama DI sistemos apibrėžtis visiškai dera su DI akte pateikta apibrėžtimi, nes jos abi grindžiamos Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos parengtuose „DI principuose“ pateikta tokių sistemų apibrėžtimi[7] – taip užtikrinamas bendras supratimas, kurios skaitmeninės technologijos sudaro DI.

Tiek Konvencijoje, tiek DI akte taip pat laikomasi rizika grindžiamo požiūrio į DI sistemų reguliavimą ir pateikiamos konkrečios nuostatos dėl rizikos ir poveikio vertinimo ir rizikos mažinimo priemonių. DI akte, pavyzdžiui, išvardijami atitinkami DI sistemų draudimai ir didelės rizikos naudojimo visuose viešuosiuose ir privačiuosiuose sektoriuose, be kita ko, demokratijos ir teisingumo srityje, atvejai. Taigi DI akte nustatytomis išsamiomis DI sistemų kūrimo, pateikimo rinkai ir diegimo tose srityse taisyklėmis ir procedūromis bus užtikrinta, kad per visą DI gyvavimo ciklą būtų gerbiamos pagrindinės teisės, demokratija ir teisės viršenybė.

Konvencijoje pateikiami į DI aktą jau įtraukti principai ir pareigos, pavyzdžiui, žmogaus teisių apsaugos priemonės, sauga ir patikimumas, atskaitomybė ir atsakomybė, duomenų valdymas ir duomenų apsauga, skaidrumas ir priežiūra, lygybė ir nediskriminavimas, skaitmeniniai įgūdžiai ir raštingumas.

Dar viena abiejų teisinių priemonių bendrybė – skaidrumas, užtikrinamas, be kita ko, DI sugeneruoto turinio nustatymo ir su DI sistemomis sąveikaujančių asmenų informavimo priemonėmis. Abi teisinės priemonės taip pat apima atitinkamas rizikos ir poveikio vertinimų ir rizikos valdymo, įrašų saugojimo, informacijos atskleidimo (įgaliotosioms įstaigoms ir institucijoms ir, kai tinkama, nukentėjusiems asmenims), atsekamumo ir paaiškinamumo, saugių inovacijų ir eksperimentavimo kontroliuojamojoje aplinkoje nuostatas ir priemonių, kuriomis sudaromos sąlygos veiksmingai ginti teises, rinkinį, įskaitant teisę prašyti

[7] EBPO parengta DI sistemos apibrėžtis buvo atnaujinta 2023 m. lapkričio 8 d. [C(2023)151 ir C/M(2023)14, 218 punktas], siekiant užtikrinti, kad ji ir toliau būtų techniškai tiksli ir atspindėtų technologinę plėtrą, be kita ko, susijusią su generatyviniu DI.

informacijos ir ją gauti ir pateikti skundą kompetentingai institucijai bei procedūrines garantijas.

Konvencijoje numatyta priežiūros sistema taip pat visiškai dera su išsamia DI akto valdymo ir vykdymo užtikrinimo Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis sistema, apimančia nuoseklaus Sąjungos taisyklių įgyvendinimo valstybėse narėse procedūras. Konkrečiai, Konvencijoje numatomas vienas ar daugiau veiksmingų vidaus lygmens priežiūros mechanizmų, privalančių vykdyti savo funkcijas nepriklausomai ir nešališkai ir turėti įgaliojimus, kompetenciją ir išteklius, reikalingus, kad būtų galima veiksmingai prižiūrėti, kaip Šalys vykdo Konvencijoje nustatytas pareigas.

DI aktas bus taikomas DI sistemoms, pateikiamoms rinkai, pradedamoms naudoti arba naudojamoms Sąjungoje, o Konvencijos geografinė aprėptis platesnė: apima jos šalimis galinčias tapti Europos Tarybos nares ir trečiąsias valstybes iš viso pasaulio. Taigi Konvencija – pirmoji tarptautinė teisiškai privaloma sutartis, paremta žmogaus teisėmis grindžiamu tvirtu požiūriu į DI reguliavimą, – suteikia unikalią progą puoselėti patikimą DI už Sąjungos ribų.

Tiek Konvencija, tiek DI aktas yra neatsiejami DI reguliavimo metodo komponentai, nustatantys nuoseklius, vienas kitą papildančius įvairių tarptautinių lygmenų įpareigojimus ir siekiantys bendro tikslo – užtikrinti patikimą DI.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Be to, Konvencija siekiama tų pačių tikslų, kurių siekiama kitomis Sąjungos politikos priemonėmis ir teisės aktais, kurių tikslas – įgyvendinti Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintas pagrindines teises[8].

Konkrečiai, Konvencijoje įtvirtintas lygybės ir nediskriminavimo principas visiškai dera su Sąjungos nediskriminavimo srities teisės aktais ir skatins atsižvelgti į lygybės aspektą kuriant, plėtojant ir naudojant DI sistemas ir veiksmingai įgyvendinti taikytinoje tarptautinėje ir Šalių vidaus teisėje numatytą diskriminacijos draudimą.

Be to, Konvencija ir joje įtvirtinamos pagrindinės teisės į privatumą ir asmens duomenų apsaugą ir veiksmingos asmenų garantijos ir apsaugos priemonės, Šalių užtikrinamos laikantis prisiimtų vidaus ir tarptautinių teisinių įsipareigojimų, dera su Sąjungos duomenų apsaugos *acquis*, įskaitant Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą[9].

Konvencijoje numatytos priemonės, kuriomis, vykdant veiklą per DI sistemos gyvavimo ciklą, siekiama apsaugoti Šalių demokratinius procesus, visiškai atitinka Skaitmeninių paslaugų akte[10] (ir Kovos su dezinformacija elgesio kodekse[11]), kuriuo reglamentuojamas tarpininkavimo paslaugų teikimas Sąjungoje siekiant užtikrinti saugią, nuspėjamą ir patikimą interneto aplinką, kurioje gerbiamos pagrindinės teisės, įskaitant teisę į saviraiškos laisvę ir teisę gauti ir teikti informaciją, nustatytus tikslus ir išsamias taisykles. Jos taip pat atitinka

8 Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (OL C 326, 2012 10 26, p. 391–407).

9 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

10 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2065 dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2000/31/EB, (Skaitmeninių paslaugų aktas) (OL L 277, 2022 10 27, p. 1–102).

11 Kovos su dezinformacija elgesio kodeksas | Europos skaitmeninės ateities formavimas.

Reglamentą dėl politinės reklamos skaidrumo ir atrankiojo adresavimo[12], kuriame nustatytas konkretus skaidrumo reikalavimas, vykdytinas, kai DI sistemos naudojamos politinės reklamos skelbimams platinti. Be to, priemonės atitinka Sąjungos demokratijos ir laisvų, sąžiningų ir atsparių rinkimų srities politiką[13], įskaitant 2020 m. Europos demokratijos veiksmų planą[14], Demokratijos stiprinimo ir rinkimų integralumo dokumentų rinkinį[15] ir neseniai, 2023 m., priimtą demokratijos gynimo dokumentų rinkinį[16].

Konvencija dera su Sąjungos bendra skaitmenine strategija, nes ji padeda puoselėti žmonėms parankias technologijas ir taip įgyvendinti vieną iš trijų pagrindinių ramsčių, kuriais grindžiamos komunikate „Europos skaitmeninės ateities formavimas“[17] paskelbtos politikos gairės ir tikslai. Komunikato tikslas – užtikrinti, kad DI būtų plėtojamas gerbiant žmogaus teises ir įgyjant piliečių pasitikėjimą, ir taip pasiekti, kad Europa prisitaikytų prie skaitmeninio amžiaus, o ateinantys dešimt metų taptų skaitmeniniu dešimtmečiu[18].

Be to, į Europos deklaraciją dėl skaitmeninio dešimtmečio skaitmeninių teisių ir principų[19] įtrauktos skaitmeninės teisės ir principai, derantys su Konvencijos tikslais ir principais, ir abiem dokumentais remiamas tvirtas žmogaus teisėmis grindžiamas požiūris į technologijas.

Konvencija taip pat dera su ES vaiko teisių strategija[20] ir Europos strategija dėl vaikams geresnio interneto (VGI+)[21], kuriomis siekiama užtikrinti, kad vaikai internete būtų saugūs, gerbiami ir turėtų daugiau galių, kad galėtų įveikti naujų virtualiųjų pasaulių ir DI keliamus iššūkius.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

- **Teisinis pagrindas**

Sprendimo, kuriuo suteikiami įgaliojimai Sąjungos vardu sudaryti Konvenciją, pasiūlymas Tarybai teikiamas pagal SESV 218 straipsnio 6 dalies a punkto v papunktį.

SESV 218 straipsnio 6 dalies a punkto v papunktyje – Tarybos sprendimo procedūriniame teisiniame pagrinde – numatyta, kad sprendimą dėl susitarimo sudarymo Taryba priima remdamasi Komisijos, kaip derybininkės, pasiūlymu ir jei susitarimas apima sritį, kuriai taikoma įprasta teisėkūros procedūra, gavusi Europos Parlamento pritarimą. SESV 218 straipsnio 8 dalies pirmoje pastraipoje numatyta, kad sprendimą Taryba priima kvalifikuota balsų dauguma.

Sprendimo pagal SESV 218 straipsnio 6 dalies a punkto v papunktį materialinis teisinis pagrindas pirmiausia priklauso nuo susitarimo tikslo ir turinio. Remiantis jurisprudencija,

---

12 2024 m. kovo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/900 dėl politinės reklamos skaidrumo ir atrankiojo adresavimo (PE/90/2023/REV/1, OL L, 2024/900, 2024 3 20).

13 Demokratijos apsauga – Europos Komisija (europa.eu).

14 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/protecting-democracy_lt

15 https://commission.europa.eu/publications/reinforcing-democracy-and-integrity-elections-all-documents_lt

16 Komisijos komunikatas dėl demokratijos gynimo, COM(2023) 630 *final*.

17 Komisijos komunikatas „Europos skaitmeninės ateities formavimas“, COM(2020) 67 *final*.

18 Komisijos komunikatas „2030 m. skaitmeninės politikos kelrodis.Europos skaitmeninio dešimtmečio kelias“, COM(2021) 118 *final*.

19 Europos deklaracija dėl skaitmeninio dešimtmečio skaitmeninių teisių ir principų, COM(2022) 28 *final*.

20 Komisijos komunikatas „ES vaiko teisių strategija“, COM(2021) 142 *final*.

21 Komisijos komunikatas „Skaitmeninis dešimtmetis vaikams ir jaunimui: nauja Europos strategija dėl vaikams geresnio interneto (VGI+)“, COM(2022) 212 *final*.

jeigu ES priemonės analizė parodo, kad ja siekiama dviejų tikslų arba ją sudaro dvi dalys ir jeigu vieną iš tų tikslų ar dalių galima laikyti pagrindiniu arba svarbesniu, o kita dalis ar tikslas yra tik papildomi, priemonė turi būti grindžiama tik vienu teisiniu pagrindu – tuo, kurio reikalauja pagrindinis ar svarbesnis tikslas arba dalis. Kita vertus, jeigu paaiškėja, kad priemone vienu metu siekiama kelių tikslų arba ji turi kelias neatskiriamas sudedamąsias dalis ir nė viena iš dalių nėra kitą papildanti, todėl taikytinos įvairios Sutarčių nuostatos, tokia priemonė išimties tvarka turi būti grindžiama įvairiais atitinkamais teisiniais pagrindais.

Kalbant apie materialinį teisinį pagrindą, Konvencijos materialinę taikymo sritį apima DI akto taikymo sritis, be kita ko, į ją nepatenka DI sistemos, naudojamos vien tik moksliniams tyrimams ir plėtrai, nacionaliniam saugumui ir karinei veiklai. Pirmiau pateikta analizė taip pat parodė, kad Konvencijoje nustatytus principus ir pareigas iš esmės apima DI akte numatyti išsamesni DI sistemoms taikomi reikalavimai ir konkrečios tokių sistemų tiekėjų ir diegėjų pareigos ir su jais sutampa. Jei siūlomą sprendimą Taryba priims, o Sąjunga Konvenciją sudarys, DI aktas bus Konvencijai įgyvendinti ES teisinėje tvarkoje skirtas jos pirminės teisės aktas su visiškai suderintomis DI sistemų pateikimo rinkai, pradėjimo naudoti ir naudojimo Sąjungoje taisyklėmis, tiesiogiai taikytinomis visose valstybėse narėse, nebent DI akte būtų konkrečiai nustatyta kitaip[22].

Kadangi Konvencijos taikymo sritis ir tikslai dera su DI akto taikymo sritimi ir tikslais ir visiškai juos atitinka, o abi teisinės priemonės iš esmės sutampa, Konvencijos sudarymo materialinis teisinis pagrindas yra DI akto pirminis teisinis pagrindas – SESV 114 straipsnis.

Tarptautinių susitarimų pobūdis (ar jie tik ES masto, ar mišrūs) priklauso nuo konkretaus dalyko suderinamumo su ES išimtinėmis arba pasidalijamosiomis kompetencijomis.

SESV 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Sąjunga naudojasi išimtine kompetencija „*tarptautiniams susitarimams sudaryti <...>, jei jų sudarymas gali daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį*“. Tarptautinis susitarimas gali daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį, kai susitarimo reglamentuojama sritis sutampa su Sąjungos teise arba ši ją didžiąja dalimi reglamentuoja[23].

Konvencijos subjektinė taikymo sritis visiškai dera su DI aktu, nes iš esmės abi teisinės priemonės reglamentuoja tiek viešuosius, tiek privačiuosius subjektus (taikyti Konvencijos principus ir pareigas privatiesiems subjektams, kurie veikia ne valdžios institucijų vardu, neprivaloma) ir į abiejų teisinių priemonių materialinę taikymo sritį neįtraukiama išimtinai su nacionaliniu saugumu, karine veikla ir moksliniais tyrimais susijusi DI veikla.

Kadangi Konvencijos ir DI akto subjektinė ir materialinė taikymo sritis sutampa, Konvencijos sudarymas gali, kaip nurodyta SESV 3 straipsnio 2 dalyje, daryti poveikį bendroms Sąjungos taisyklėms arba pakeisti jų taikymo sritį. Todėl turėtų būti laikoma, kad Sąjunga turi išimtinę išorės kompetenciją sudaryti Konvenciją, ir ji turėtų būti Sąjungos vardu sudaryta kaip tik ES masto susitarimas, nes ji buvo pasirašyta remiantis Tarybos sprendimu (ES) 2024/2218 suteiktu įgaliojimu.

---

22 Žr. DI akto 1 straipsnį ir 1 konstatuojamąją dalį.

23 Pvz., Sprendimas *Komisija / Taryba* (Transliuojančiųjų organizacijų gretutinių teisių apsauga), C-114/12, ECLI:EU:C:2014:2151, 68–69 punktai; Nuomonė 1/13 (Trečiųjų valstybių prisijungimas prie Hagos konvencijos), EU:C:2014:2303, 71–74 punktai; Sprendimas *Green Network*, C-66/13, EU:C:2014:2399, 27–33 punktai; Nuomonė 3/15 (Marakešo sutartis dėl geresnių sąlygų susipažinti su paskelbtais kūriniais sudarymo akliems, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turintiems asmenims), ECLI:EU:C:2017:114, 105–108 punktai.

- **Proporcingumo principas**

Konvencija neviršijama to, kas būtina pasiekti politikos tikslams plėtoti darnų požiūrį į DI reguliavimą tarptautiniu lygmeniu.

Konvencija nustato aukšto lygio DI teisinę sistemą, suteikiančią Šalims lankstumo savaip kurti įgyvendinimo sistemas. Panašiai kaip DI akte, joje išdėstytas rizika grindžiamas požiūris taip pat užtikrina taisyklių proporcingumą ir sudaro sąlygas diferencijuoti įgyvendinimo priemones pagal riziką.

- **Priemonės pasirinkimas**

Pasirinkta priemonė – pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo pagal SESV 218 straipsnio 6 dalies a punkto v papunktį.

3. *EX POST* VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

- **Pagrindinės teisės**

Konvencija siekiama šalinti galimą pavojų ir žalą žmogaus teisėms užtikrinant, kad per DI sistemų gyvavimo ciklą vykdoma veikla derėtų su pagarbos žmogaus teisėms, demokratijos ir teisės viršenybės principais, ir kartu pripažįstant DI potencialą tas teises apsaugoti, sudaryti palankias sąlygas jomis naudotis skaitmeninėje aplinkoje ir didinti visuomenės ir aplinkos gerovę bei technologinę pažangą.

Konvencijoje numatytais konkrečiais principais ir pareigomis siekiama apsaugoti ir gerbti žmogaus teises, įtvirtintas daugybėje Šalims taikytinų tarptautinių ir regioninių teisės aktų[24], įskaitant Sąjungos pagrindinių teisių chartiją ir jos sudarytus tarptautinius žmogaus teisių aktus.

Todėl Konvencijoje nustatomas bendras minimalusis žmogaus teisių apsaugos taikymo DI kontekste, kartu užtikrinant esamas žmogaus teisių apsaugos priemones ir leidžiant Šalims teikti platesnę apsaugą taikant griežtesnes apsaugos priemones, standartas.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Konvencijoje numatomi narėmis nesančių valstybių finansiniai įnašai į Šalių konferencijos veiklą. Pagal Europos Tarybos statutą, visos Europos Tarybos valstybės narės mokės įnašus į įprastą Europos Tarybos biudžetą, o narėmis nesančios Šalys mokės nebiudžetinius įnašus. Šalies, kuri nėra Europos Tarybos narė, įnašą kartu nustato Ministrų Komitetas ir ta Šalis, nesanti Europos Tarybos narė.

Konvencija nepažeidžia Šalių vidaus įstatymų ir kitų teisės aktų, kuriais reglamentuojama biudžeto srities kompetencija ir biudžeto asignavimų procedūros. Pagrindų konvencijoje

[24] Pavyzdžiui, 1948 m. Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje, 1950 m. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (ETS Nr. 5), 1966 m. Tarptautiniame pilietinių ir politinių teisių pakte, 1966 m. Tarptautiniame ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakte, 1961 m. Europos socialinėje chartijoje (ETS Nr. 35) ir atitinkamuose jų protokoluose, 1996 m. (peržiūrėtoje) Europos socialinėje chartijoje (ETS Nr. 163), 1989 m. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje ir 2006 m. Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje.

nenustatyta, kaip nustatomi Šalių, kurios nėra Europos Tarybos narės, įnašai, įskaitant sumas ir sąlygas. Teisinis tokių Šalių įnašo pagrindas bus pati pagrindų konvencija ir aktas (-ai), kuriuo (-iais) nustatomas tas įnašas[25].

5. KITI ELEMENTAI

• Įgyvendinimo planai ir stebėsena, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka

Šalių konferencija, sudaryta iš jų atstovų, stebės, ar Šalys Konvenciją įgyvendina veiksmingai, ir dėl to pateiks konkrečių rekomendacijų. Šalių konferencija taip pat svarstys galimus Konvencijos pakeitimus.

Per pirmuosius dvejus metus nuo prisijungimo, o vėliau – reguliariais intervalais kiekviena Šalis Šalių konferencijai turės pateikti ataskaitą, kurioje turės išsamiai išdėstyti priemones, kurių imtasi Konvencijai įgyvendinti. Šalys taip pat raginamos bendradarbiauti siekiant Konvencijos tikslų. Tarptautinis bendradarbiavimas gali apimti dalijimąsi aktualia informacija apie DI ir jo potencialą daryti neigiamą arba teigiamą poveikį žmogaus teisėms, demokratijai ir teisės viršenybei.

Siekdama užtikrinti Konvencijos stebėseną ir įgyvendinimą, kiekviena Šalis turės paskirti vieną ar daugiau veiksmingų vidaus lygmens priežiūros mechanizmų. Sąjungos lygmeniu pagal Sutartis Konvencijos stebėseną ir įgyvendinimą užtikrins Komisija.

Šio pasiūlymo dėl Konvencijos sudarymo konstatuojamosiose dalyse patvirtinama, kad pagal SESV 218 straipsnio 9 dalį Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, turėtų priimti sprendimus, kuriais nustatomos pozicijos, kurios Sąjungos vardu turi būti priimamos Šalių konferencijoje, kai tam organui reikia priimti teisinę galią turinčius aktus, visų pirma Šalių konferencijos darbo tvarkos taisykles. Derėdamasi dėl tų darbo tvarkos taisyklių, kurios turi būti priimtos bendru sutarimu per 12 mėnesių nuo Konvencijos įsigaliojimo[26], Sąjunga sieks užtikrinti, kad jai būtų skirti 27 balsai – tiek, kiek yra jos valstybių narių. Jeigu Sąjungai būtų skirti 27 balsai, Sąjungai atstovaujanti Komisija stengsis užtikrinti geresnį koordinavimą su valstybėmis narėmis, kad prieš Šalių konferenciją būtų galima suderinti pozicijas ir pasinaudoti balsavimo teise Sąjungos vardu. Toks geresnis koordinavimas yra ypač aktualus atsižvelgiant į tai, kad visos valstybės narės taip pat yra Europos Tarybos narės, ir atsižvelgiant į sparčiai kintantį dirbtinio intelekto pobūdį, taip pat į poreikį šioje srityje turėti darnią visame pasaulyje taikytiną sistemą. Siekiant užtikrinti geresnį koordinavimą, Taryba turėtų dalyvauti formuluojant bet kokią poziciją, nepriklausomai nuo jos pobūdžio, be kita ko, pagal ES sutarties 16 straipsnio 1 dalį ir SESV 218 straipsnio 9 dalį. Jei, nepaisant visų Sąjungos pastangų, jai nepavyktų pasiekti, kad jai būtų skirti 27 balsai, siekiant užtikrinti, kad Sąjunga turėtų jos įtaką Europos Taryboje atitinkančių balsų skaičių ir galėtų tinkamai ginti savo interesus, Komisija pasiūlys pagal SESV 2 straipsnio 1 dalį ir visapusiškai atsižvelgiant į išimtinę Sąjungos kompetenciją įgalioti valstybes nares prisijungti prie Konvencijos kartu su Sąjunga.

Komisija paprašys kiekvienos valstybės narės atsiųsti po vieną atstovą į Sąjungos delegaciją, kurie lydėtų Komisijos atstovus į Šalių konferencijos posėdžius. Turi būti laikomasi lojalaus bendradarbiavimo principo.

---

[25] Žr. Aiškinamosios ataskaitos, pridedamos prie Europos Tarybos pagrindų konvencijos dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės, 134 punktą.

[26] Remiantis Konvencijos 30 straipsnio 3 dalimi, ji *„įsigalioja pirmą kito mėnesio, einančio po trijų mėnesių nuo tos dienos, kai penkios šios Konvencijos signatarės, įskaitant bent tris Europos Tarybos valstybes nares, <...> išreiškia sutikimą laikytis šios Konvencijos, dieną“*.

2025/0136 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

dėl Europos Tarybos pagrindų konvencijos dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės sudarymo Europos Sąjungos vardu

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 114 straipsnį kartu su 218 straipsnio 6 dalies a punkto v papunkčiu,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdama į Europos Parlamento pritarimą,

kadangi:

(1) remiantis Tarybos sprendimu (ES) 2024/2218[27], 2024 m. rugsėjo 5 d. Europos Sąjungos vardu buvo pasirašyta Europos Tarybos pagrindų konvencija dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės (toliau – Konvencija) su sąlyga, kad Konvencija bus sudaryta vėliau;

(2) Konvencijoje nustatomi bendrieji principai ir pareigos, kurių Konvencijos šalys turėtų laikytis, kad užtikrintų žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės apsaugą vykdant veiklą per dirbtinio intelekto (DI) sistemų gyvavimo ciklą;

(3) 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamentas ir Taryba, remdamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 16 ir 114 straipsniais, priėmė Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1689[28], kuriame išdėstytos iš esmės visiškai suderintos taisyklės, kuriomis reglamentuojamas DI sistemų pateikimas rinkai, pradėjimas naudoti ir naudojimas Sąjungoje. Tos taisyklės yra tiesiogiai taikomos valstybėse narėse, nebent tame reglamente būtų aiškiai nustatyta kitaip. Konvencija Sąjungoje turi būti įgyvendinama tik Europos Parlamentas ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/1689 ir, kai taikytina, kitu atitinkamu Sąjungos *acquis*;

(4) su nacionalinio saugumo interesų apsauga susijusi veikla, vykdoma per DI sistemų gyvavimo ciklą, į Konvencijos taikymo sritį nepatenka. Į Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1689, kuris bus pagrindinis Sąjungos teisės aktas, kuriuo įgyvendinama Konvencija, taikymo sritį taip pat nepatenka DI sistemos, pateikiamos rinkai, pradedamos naudoti arba naudojamos, su pakeitimais arba be jų, tik nacionalinio saugumo tikslais, ir DI sistemų, Sąjungoje naudojamų tik tokiais tikslais, išvediniai, neatsižvelgiant į tą veiklą vykdančio subjekto rūšį. Be to, kiekviena valstybė narė išlieka išimtinai atsakinga už nacionalinį saugumą, kaip

---

[27] 2024 m. rugpjūčio 28 d. Tarybos sprendimas (ES) 2024/2218 dėl Europos Tarybos pagrindų konvencijos dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės pasirašymo Europos Sąjungos vardu, ST/12385/2024/INIT, OL L, 2024/2218, 2024 9 4.

[28] 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 ir (ES) 2019/2144 ir direktyvos 2014/90/ES, (ES) 2016/797 ir (ES) 2020/1828, (Dirbtinio intelekto aktas) (OL L, 2024/1689, 2024 7 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

numatyta Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 4 straipsnio 2 dalyje. Todėl Šalių konferencijoje pareikštinoje Sąjungos pozicijoje turėtų būti laikomasi pirmiau išdėstytų ribų. Visų pirma Komisija Šalių konferencijos posėdžiuose turėtų susilaikyti nuo diskusijų ar laikytis kokios nors pozicijos dėl su nacionalinio saugumo interesų apsauga susijusios veiklos, vykdomos per DI sistemų gyvavimo ciklą;

(5) atsižvelgiant į tai, kad Konvencijos subjektinė ir materialinė taikymo sritis ir Konvencijos esminės nuostatos dideliu mastu sutampa su Europos Parlamentas ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/1689, kurį papildo kitas atitinkamas Sąjungos *acquis*, Konvencijos sudarymas gali daryti poveikį bendroms Sąjungos taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį, kaip tai suprantama SESV 3 straipsnio 2 dalyje. Toks kitas atitinkamas Sąjungos *acquis* apima teisės aktus, kuriais siekiama įgyvendinti pagrindines teises, įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, pavyzdžiui, Sąjungos nediskriminavimo srities teisės aktus, įskaitant Tarybos direktyvas 2000/43/EB[29] ir 2000/78/EB[30], Sąjungos *acquis* asmens duomenų apsaugos srityje, įskaitant Europos Parlamento ir Tarybos reglamentus (ES) 2016/679[31] ir (ES) 2022/2065[32], kuriais siekiama užtikrinti saugią, nuspėjamą ir patikimą interneto aplinką, kurioje gerbiamos pagrindinės teisės, įskaitant teisę į saviraiškos laisvę ir teisę gauti ir teikti informaciją, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/900 dėl politinės reklamos skaidrumo ir atrankiojo adresavimo[33], ir gaminių saugos teisės aktus ir teisės aktus dėl atsakomybės už gaminius su trūkumais, įskaitant Tarybos direktyvą 85/374/EEB[34]. Todėl Sąjunga turi išimtinę išorės kompetenciją pasirašyti Konvenciją. Taigi Konvencijos Šalimi turėtų tapti tik Sąjunga;

(6) Šalių konferencija atliks svarbų vaidmenį veiksmingai įgyvendinant Konvenciją, be kita ko, teikdama konkrečias rekomendacijas dėl jos aiškinimo ir taikymo. Šalių konferencija taip pat svarstys galimus Konvencijos pakeitimus. Pagal SESV 218 straipsnio 9 dalį Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, turėtų priimti sprendimus, kuriais nustatomos pozicijos, kurios Sąjungos vardu priimamos Šalių konferencijoje, kai tam organui reikia priimti teisinę galią turinčius aktus, visų pirma Šalių konferencijos darbo tvarkos taisykles. Derėdamasi dėl tų darbo tvarkos taisyklių, kurios turi būti priimtos bendru sutarimu per 12 mėnesių nuo Konvencijos įsigaliojimo, Sąjunga sieks užtikrinti, kad joms būtų pritarta 27 balsais – tiek, kiek yra jos valstybių narių. Jeigu Sąjungai būtų skirti 27 balsai, Sąjungai atstovaujanti Komisija turėtų užtikrinti geresnį koordinavimą su valstybėmis narėmis, kad per Šalių konferenciją būtų galima pareikšti vienodas pozicijas ir pasinaudoti balsavimo

---

29 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės, (OL L 180, 2000 7 19, p. 22).

30 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, (OL L 303, 2000 12 2, p. 16).

31 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

32 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2065 dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2000/31/EB, (Skaitmeninių paslaugų aktas) (OL L 277, 2022 10 27, p. 1).

33 2024 m. kovo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/900 dėl politinės reklamos skaidrumo ir atrankiojo adresavimo (OL L, 2024/900, 2024 3 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/900/oj).

34 2024 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/2853 dėl atsakomybės už gaminius su trūkumais, kuria panaikinama Tarybos direktyva 85/374/EEB, PE/7/2024/REV/1, OL L, 2024/2853, 2024 11 18.

teise Sąjungos vardu. Toks geresnis koordinavimas yra ypač aktualus atsižvelgiant į tai, kad visos valstybės narės taip pat yra Europos Tarybos narės, ir atsižvelgiant į sparčiai kintantį DI pobūdį, taip pat į poreikį DI srityje turėti darnią visame pasaulyje taikytiną sistemą. Siekiant užtikrinti geresnį koordinavimą, Taryba turėtų dalyvauti formuluojant bet kokią poziciją, nepriklausomai nuo jos pobūdžio, be kita ko, pagal ES sutarties 16 straipsnio 1 dalį ir SESV 218 straipsnio 9 dalį. Jei, nepaisant visų Sąjungos pastangų, jai nepavyktų pasiekti, kad jai būtų skirti 27 balsai, siekiant užtikrinti, kad Sąjunga turėtų jos įtaką Europos Taryboje atitinkančių balsų skaičių ir galėtų tinkamai ginti savo interesus, Komisija turėtų pasiūlyti pagal SESV 2 straipsnio 1 dalį ir visapusiškai atsižvelgiant į išimtinę Sąjungos kompetenciją įgalioti valstybes nares prisijungti prie Konvencijos kartu su Sąjunga;

(7) Komisija paprašys kiekvienos valstybės narės atsiųsti po vieną atstovą į Sąjungos delegaciją, kurie lydėtų Komisijos atstovus į Šalių konferencijos posėdžius. Turi būti laikomasi lojalaus bendradarbiavimo principo;

(8) kalbant apie bet kokį kitą susitarimą, kuris gali būti sudarytas ateityje remiant Europos Tarybai ar kituose tarptautiniuose forumuose, be kita ko, DI srityje, taip pat apie bet kokius Konvencijos pakeitimus, Sąjungos ir valstybių narių išorės kompetencijos pasidalijimas turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į kiekvienos tokios priemonės ypatumus. Itin svarbu, kad Sąjunga ir jos valstybės narės galėtų toliau atlikti tiesioginį ir aktyvų vaidmenį nuosekliai ir koordinuotai išreikšdamos Sąjungos nuomonę ir gindamos jos interesus, visapusiškai laikydamosi Sutarčių;

(9) Konvencija turėtų būti patvirtinta Sąjungos vardu,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Sąjungos vardu patvirtinamas Europos Tarybos pagrindų konvencijos dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės (toliau – Konvencija) sudarymas.

Prie šio sprendimo kaip I priedas pridedamas sudarytinos Konvencijos tekstas.

2 straipsnis

Sąjungos vardu patvirtinamos prie šio sprendimo kaip II priedas pridedamos Europos Tarybos generaliniam sekretoriui pateiktinos deklaracijos.

3 straipsnis

Konvencija Sąjungoje įgyvendinama tik Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės, ir, kai taikytina, kitu atitinkamu Sąjungos *acquis*.

4 straipsnis

Šis sprendimas įsigalioja [...].

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė